

"Låt vårdutbildade unga göra nytta"

Låga löner, osäkra anställningar och otillräcklig utbildning är regel snarare än undantag i äldreomsorgen. Det konstaterade Coronakommissionen i sitt [delbetänkande i slutet av 2020](#). Internationella organisationer som WHO och OECD, liksom många internationella forskare, noterade att pandemin synliggjort resursmässiga och organisatoriska brister i äldreomsorgen. Brister som påtalats under många år, men som nu kommit i öppen dager och blivit kända också för allmänheten. Den skisserade mörka bilden till trots uttrycktes i betänkandet en trösterik önskan:

"Förhoppningsvis leder erfarenheterna från pandemin till att äldreomsorgen får bättre villkor ur alla dessa aspekter." (s. 84).

För ett år sedan skrev vi om [hur vårdutbildade unga nekas arbete](#). Påståendet gällde – och gäller – vård- och omsorgssektorn i allmänhet och äldreomsorgen i synnerhet. Läget i äldreomsorgen är fortsatt ansträngt. Arbetskraft saknas. I en undersökning som fackförbundet Kommunal gjorde i våras [uppgav 121 av de 193 kommuner som svarade](#), att situationen var katastrofal eller otillräcklig.

Det är inget ljus scenario som målas upp. De av Coronakommissionen påtalade bristerna finns kvar. Att så få unga människor väljer att läsa till undersköterska är ett stort problem. Mot den bakgrunden är det obegripligt att unga som trots allt valt en sådan yrkesutbildning nekas att arbeta i yrket.

Sami i juni 2022

Sa
mt
id
ig
t
vi
ll
vi
in
gj
ut
a
mo
d
ge
no
m
at
t
åt
er
kn
yt
a
ti
ll
Sa
mi
.
Fö
rr
a
so
mm
ar
en
s

de
ba
tt
in
lä
gg
ut
gi
ck
in
te
fr
ån
en
al
lm
än
pr
in
ci
p
el
le
r
ab
st
ra
kt
lo
gi
k.
De
n
te
xt
en
sk

re
v
vi
om
oc
h
me
d
Sa
mi
,
so
m
då
ju
st
ta
gi
t
yr
ke
se
xa
me
n
so
m
un
de
rs
kö
te
rs
ka
,
få
tt

st
ip
en
di
um
fr
ån
Vå
rd
&
om
so
rg
sc
ol
le
ge
oc
h
fu
ll
av
ar
be
ts
lu
st
oc
h
ny
ku
ns
ka
p
sö
kt
ar

be
te
—
fö
r
at
t
mö
ta
s
av
be
sk
ed
et
at
t
ha
n
in
te
fi
ck
bi
dr
a
me
d
si
n
ko
mp
et
en
s
so
m

un
de
rs
kö
te
rs
ka
i
äl
dr
eo
ms
or
ge
n.
Vi
sk
re
v
in
lä
gg
et
dr
iv
na
av
fr
us
tr
at
io
n,
il
sk
a
oc

h
en
gn
ut
ta
kv
ar
va
ra
nd
e
ho
pp
.

Som forskarna **Marcus Herz, Torun Elsrud** och **Philip Lalander** skriver i artikeln [Governing through hope: an exploration of hope and social change in an asylum context](#) (2022) kan hopp ha olika betydelser. För den som lämnat sin familj och sitt hem och söker asyl i ett annat land kan hoppet fungera som en tillfällig projicering av en möjlig framtid. Hoppet kan också exploateras av systemföreträdare i syfte att upprätthålla status quo och frånhända sig ansvar för förändring.

Idag arbetar Sami som undersköterska i hemtjänsten i Tingsryd kommun. Han fick besked om tillfälligt uppehållstillstånd i våras.

"Att få beskedet om uppehållstillstånd var obeskrivligt och oförglömligt" säger han och fortsätter:

"För första gången kände jag att jag lever verkligen."

Bara veckor efter beskedet hade han ordnat arbete. I sommar jobbar Sami heltid och på fritiden spelar han cricket. Framtidsplanen är att läsa till sjuksköterska och skaffa sig en specialistkompetens i yrket. Han kom in på sjuksköterskeprogrammet i vintras, men samma skäl som hindrade honom från att arbeta satte då käppar i hjulet för högre studier – han hade inget uppehållstillstånd. Nu siktar han på

att börja studierna i höst.

För Sami var kanske hopp ett nödvändigt villkor för liv, när han befann sig i ett läge där utvisningshotet hängde över honom och rigida regler hindrade honom från att göra samhällsnytta i det yrke han just utbildat sig i. Så betraktat är hoppet livgivare.

Däremot får det inte stanna vid fromma förhoppningar när det gäller att äldreomsorgen i Sverige ska utföras av kompetent personal som ges möjlighet till lagstadgad sammanhållen semester och inte av personal som pressas till bristningsgränsen. Här bör vi krydda hoppet med en gnutta ilska och fundera på hur hoppet kan användas som källa till förändring.

I slutet av juni i år tog socialminister Lena Hallengren emot slutbetänkandet från utredningen om förslag på en äldreomsorgslag. Vid presskonferensen sa hon:

"Det måste vara staten som håller i taktpinnen för att man ska få till stånd förändring".

En sådan hållning är bra. Nu är det upp till bevis. Från statsmakternas sida vore det ett steg i rätt riktning att ändra de regler som hindrar människor med relevant utbildning från att kliva in på arbetsmarknaden och göra nytta i den vård- och omsorgssektor som just nu är i skriande behov av arbetskraft.

Magdalena Elmersjö,

docent i socialt arbete, Södertörns högskola och expert i utredningen [Nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre](#)

Katarina Hollertz,

lektor i socialt arbete, Göteborgs universitet

Sara Hultqvist,

lektor i socialt arbete, Linnéuniversitetet och biträdande

*forskare vid Centre for Ageing and Supportive Environments
(CASE), Lunds universitet*